

**Iosephi Vicecomitis Ambrosiani Collegii Doctoris
Observationes Ecclesiasticæ In quo [!] de Antiquis
Baptismi Ritibus, ac Cæremonijs agitur**

Visconti, Giuseppe

Parisii, 1618

Cap. 22. De baptismalium cereorum magnitudine, & forma accendi ne in manum darentur, an extincti num in dextram, an in sinistram, & an semper in baptizatorum manum, an aliqua[n]do in susceptorum, vel ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-64585](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-64585)

Virgilius li. 4. Aeneid. Catullus in carm. nup.
Varro de vit. Pop. Rom. cap. 35. Seuerus Sul-
picius lib. 2. histor. S. Ambrosius de institut.
virg. cap. 17. S. Hieronymus lib. aduers. Vigi-
lant. S. Cyrillus Alexandrinus Epist. 34. & B.
Lidorus Hispalensis lib. 7. orig. cap. 12. quo-
rum de hac re verba studio breuitatis omit-
to. cerei solummodo causas prodidisse con-
tentis.

De baptisinalium cereorum magnitudine, & for-
ma; accensi ne in manum darentur, an extin-
cti; num in dextram, an in sinistram; & an
semper in baptizatorum manum, an aliquan-
do in susceptorum, vel seruorum; item quis il-
los emeret; & quandiu, ac unde accendi so-
lerent.

CAP. XXII.

AD ea nunc lectores animum adiciant
qua de cerei magnitudine veterum Scri-
ptorum lectio, siue coniecturae mihi suppedi-
tant licet enim ille quam latus, vel longus fue-
rit, ex nemine potuerim expiscari; tamen iusta
longitudinis, & latitudinis fuisse, multis ratio-
nibus mihi persuadeo. primo enim diu accen-
sus tenebatur, cum inter missarum solennia
eius diei, quo fidelium greges vitam spiritua-
lem & baptisinali fonte hauriebant, & septem
sequentium arderet; & cum eodem bapti-
zati totidem diebus ad Ecclesiam irent,
Ccc iij

Cereus e-
rat iustae
magnitu-
dinis.

redirentque. Ex quo sequitur, ipsum in non
mediocrem longitudinem erectum fuisse. ali-
ter tam diuturno splendori alimentum suffice-
re nequiuisset. Deinde S. Gregorius Nazianze-
nus orat. 40. in S. baptis. & Nicetas Serronius
in eand. orat. S. Gregorij *lampades*, plurali nu-
mero vocauerūt: *lampades*, inquit primus, *quos*
accendes; & alter: *lampades vero illam luminis*
gestationem, &c. cur autem, illos plurali nume-
ro vfos fuisse, putamus: cum de vno baptizati
cereo sermo esset: nisi vt ostenderent, ipsum
præ magnitudine tantum luminis edidisse, vt
plures viderentur. Hæc sane coniectura eo mi-
nus veritati repugnare videtur, quod Fortu-
natus poeta lib. 4. carmin. cum de Hebræorum
baptismo loquitur, narrat, cereos, qui singulis
baptizatis dati fuerant, id splendoris emisisse,
vt cum stellarum lumine contenderent. canit
enim:

Vndique rapta manu lux cerea prouocat astra,

Credas vt stellas ire trahendo comas.

splendoris autem magnitudo cerei latitudinæ
demonstrat: cum altera alteram quasi umbra
corpus subsequatur. Verum illustrior eiusdem
rei significatio facta est ab Albino Flacco lib.
de Diuin. offic. cap. de sabb. in Alb. vbi cereum
iptum *columnam* vocat his verbis: *baptizati de-*
euntur quotidie ad Ecclesiam, columna cerei illumina-
nata precedente eos. ex voce enim columna rem
ingentis magnitudinis inferri, nemo sa-
piens inficiatur. Sed de hac magnitudine po-
test incidere quæstio, num eadem omnium
baptizatorum cerei constarent, an diuites qui-

dem maiori, pauperes vero minori vterentur. quæ nec ab ullo, quem sciam, aperte significata fuit, & iis coniecturis caret, quibus altera pars tuto sustineri possit. ad probabiles igitur confugiam, & quidem vtar iis, quæ omnes cereos eiusdem magnitudinis fuisse, declarant. illæ vero peti possunt non solum ex rei ipsius congruentia, ne videlicet in salutis humanae sacramento maioris, aut minoris discrimen esset: verum etiam ex communi omnium Patrum silentio, qui cum sæpe de Principum Regumue cereis loquerentur, ne verbum quidem ad eorum magnitudinem ostendendam fecerunt; atque ex ipsorum cum veste candida, mystico velamine, calceis, & corona, aliisque baptismi ritibus comparatione, in quibus eadem pauperum, & diuitum ratio olim fuit. Sed, cereorum magnitudine exposita, quæ fuerit eorum forma, lectoribus tradendum est; quam ipsimet tamen ediscere poterunt ex verbis Albini Flacci lib. de Diuin. Offic. ca. de sabb. in Alb. quæ paulo ante citauimus. Nam, cum ille scribat, *baptizari ducuntur quotidie ad Ecclesiam, columna cerei illuminata procedente eos, satis indicate videtur, cereos rotundos fuisse: quoniam etiam columna eam speciem refert. quamuis autem SS. Cyrillus Hierosolymitanus, & Gregorius Nazienzenus innuerint, cereos à baptizatis accensos fuisse; quod argumento est, ipsis in manum extinctos datos esse; tamè haud ita illos interpretari oportet, quasi morè cereos baptizatis extinctos dandi docuerint; sed vel quia ipsos diu accensos manibus fere-*

Omnes baptizatorum cerei erant eiusdem magnitudinis.

Cerei erant rotundi.

^a Catech. r. myst. ^b Orat. 40. in sanc. bap

Cerei da-
bantur in
manum ac-
censi.

bant, vel, cum accensi in manum dati essent, postea extinguebantur, & rursus accendi solebant. nam cereorum, qui accensi in manum dabantur, Iuo Carnotensis serm. de sacram. Neophyt. Hugo Victorinus lib. de sacrament. cap. 20. alique plures meminerunt: quorum verba huc afferre, quoniam precedentibus capitibus, & subsequentibus citata fuerunt. inanis, & superuacanea esset diligentia. Adhuc potest Ecclesie nostrae consuetudo, qua, dum infantes salutare lauacrum percipiunt, cerei accensi in manum susceptoribus dantur, quod cum antiquae consuetudinis vestigium sit; debitare non possumus, quin olim cerei in manum accensi dari consueuerint. Videamus igitur, quod superest; ac primo quidem de dextera vel sinistra quaeramus, si quid ratione, vel testimoniis assequi possumus. Videntur autem cerei in dexteram dari, non tam propter facilitatem ipsorum usum, quem dextra praebebat, quam quod a Nicephoro Callisto ita significatum fuit lib. 3. histor. c. 37. nam referens ceremonias, & ritus, quibus Christiani pueri, dum Hebraeum puerum ludentes baptismo perluerent, vti fuere, exiguum lignum cerei loco illi in manum dextram praebuisse, docet his verbis: *Christianorum pueris Hebraeus puer familiaris erat: hunc per ludum pueri nudum ad mare stantem baptizauerunt: & qui circa haec frequentatur, imaginario amictu facto, in capite eius arcanae, mysticamque galeam adumbrarunt. Deinde pro cereo dextram ligno tenui armantes, quae eius sacri ritus sunt, mysteria omnia absoluerunt. Ex quibus posteri-*

Cerei da-
bantur in
manu dex-
tram.

bus apertè colligitur, eos pueros consuetas baptisimi ceremonias adhibuisse. quod si qui animaduverterint, non erit, cur singulare puero- rum exemplum ad communem Ecclesie mo- rem demonstrandum minime valere, existi- ment. Eiusdem etiam rei veritas alia ratione probati potest, quod quicumque cerei in ma- num dati meminerunt, nusquam manus fini- strae mentionem fecere. atqui tritum est phi- losophorum decretum, a nobiliori denomina- tionem fieri. nobilior autem humani corporis pars est manus dextra, quam sinistra. igitur, cū cereum in manum datum legimus, de dextra intelligere oportet. Rursus hic definiendum videtur, cerei ne semper in baptizatorum ma- num, an aliquando in susceptorum, vel seruo- rum dati fuerint. difficilis sane quaestio, in qua significanda veteres scriptores minime labo- rarunt. probabili tamen argumento facile as- sequar, vt alteram partem quaestionis omnes tueri possint. nam, si rationem in cōsiliū ad- hibere velimus, haud dubitamus, quin ipsismet baptizatis, in quo cunque ordine, vel aetate cō- stituti essent, (præter infantes, qui quoniam cereum manu tenere non poterant, eorum vice susceptores fungebantur) cerei in manum dati consueuerint. Siquidem de viris principi- bus argumentum est cum veterum Ecclesie scriptorum consentiens autoritas, qui, quo- ties baptismi eorum meminere, iisdem, quibus alios, ceremoniis illos subiecerunt, tum æqua cerei cum aliis Baptismi ceremoniis ratio: vt, quoniam nulli alterius adulti vice reliqui ritus administrabantur, æquū fuerit, etiam cereum

Cerei sem- per ipsi- met bap- tizatis in ma- num dabi- tur.

ipsum baptizatis præberi. de parvulis autem præter allatas coniecturas, ex eo etiam intelligi potest, quod simile exemplum narrat Nicephorus Callistus lib. 3. histor. cap. 37. cuius verba paulo superius attulimus, ut ea repetere non tam molestum, quam inane sit futurum. Quoniam vero alibi demonstratum est, à quibus vestis candida emeretur, idem etiam de cereo tradere oportet, ut lectores huius ceremonie dignitatem magis intelligant. Igitur existimare debemus, divites suis sumptibus com-
parasse. Quod quidem iis facile probari poterit, qui, eandem vestis candida, & cerei rationem esse, fatebuntur; cum & illam sibi divites emisse, supra satis, superque ostensum sit. Contra vero pauperibus ex Ecclesie bonis suppeditatum, cum eadem vestis candida, & cerei similitudo, tum multa veterum scriptorum testimonia declarant. Etenim Simeon Metaphrastes de vit. S. Sylvest. præter alia egregie pietatis argumenta, tradit, Constantinum Magnum, quò facilius homines relicti patris ritibus, Christianæ religioni addicerentur, sumptus ad vestem candidam, & cereum emendum necessarios ex regio arario subministrari voluisse: decrevit autem, inquit ille, ut, qui vellet, securè possent religionem eligere Christianam, & ad Christi fidem accedere, & baptizari, impensis, quas fiebant ad illuminationem, & veste suppeditata ex thesauris Imperatoris. Et S. Cyrillus Hierosolymitanus in procatech. cupiens baptizatos adhortari, ut vitam purè, castè, ac religiose agerent, mentemque & animum ab omni peccati

Diuites emebant cereum suis sumptibus.

Cereus pauperibus suppeditabatur ex Ecclesia bonis.

labe purum adiutrice Dei gratia, tuerentur, nō modo præclaram illam sponſionem, & Chriſtianam profeſſionem, quam in baptiſmo edidit, ſed etiam cereum, dono acceptum, in mentem reuocat his verbis: iam circa porticum regali palatii fuiſti, & inam vero & ab ipſo rege introducamini. flores nunc arborum apparuerunt: & inam vero & fructus percipiat. nomina iã in Chriſti militiam vocati dediſti, & ſponſales lampades vobis donata, & regni celeſtis deſiderium, bonumque propoſitum, & ſpes ſubſequens. Tam verò quandiu cereus accenderetur, & primum quidem de eius extinſione dicendum eſt. Hæc autem inter baptiſmi ſolennia fiebat, ad ſacerdotis vocem cereo in aquam merſo, vt ſancti Spiritus vim, & robur aquæ impertiri, oſtenderetur. Quod Amalarius Fortunatus docet, ex quo hæc de prompſi lib. 1. de Eccleſ. Offic. cap. 26. *Et ante voce ſacerdotis, vt deſcendat virtus Spiritus ſancti in aquam, cerei neophytorum deponuntur in aquam. quare hoc niſi vt demonſtretur modo cereus ſignare Spiritum ſanctum?* Quando autem rursus accenderetur, idem eodem loco declaratur, dicens: *ſine lumine eſt cereus neophytorum uſq; ad tempus, quo ceteri cerei Eccleſiæ illuminantur. Et clarius ca. 30. quod illuminatio cereorum ſecundum libellum Romani Ordinis expeſtatur uſq; ad Agnus Dei, hoc demonſtrat, quod per illum agnum, qui tollit peccata mundi, unus quiſq; lumen accipere debet. Et de ord. Antiphonar. cap. 44. reſeruetur ignis de ſexta feria, vt illuminetur cereus, qui ponitur in vice columnæ ignis ad benedicendum, qui ab initio benedictionis illuminatus eſt, & ſcum benedictus eſt,*

Cereus extinguebatur inter baptiſmi ſolennia, & in aquam mergi bat. tur.

Cereus baptizatorum rursus accendebatur.

ab eo illuminetur secundus cereus. cætera luminaria
 extincta permaneant vsque ad nouissimam litaniã
 qua pertinet ad officium Missæ de resurrectione Do-
 mini: tunc accendantur luminaria Ecclesiæ, & neo-
 phytorum, ut significatur resurrectione Christi de ter-
 ra illuminandum orbem terrarum. Albinus etiam
 Flaccus aliquanto ante hanc consuetudinem
 tradidit lib. de Diuin. Offic. cap. de sabb. Sanc-
 tæ Pasch. ubi inquit: tunc egreditur Pontifex de sacra-
 rio cum ingenti decore, & prædicta cerea lata ante il-
 lum cum thymiamateriis: & cum dixerit solum
 Agnus Dei, dicat cantor excelsa voce, accendite: tunc
 primum illuminantur omnes cerei neophytorum,
 quos manibus tenent, demonstrantes huc, quod per
 illum Agnum, qui tollit peccata mundi, unusquisque
 quæ lumen accipere debeat. Et infra: sine lumine
 enim sunt vsque ad hanc horam, quæ ceteri cerei illu-
 minantur Ecclesiæ, ea videlicet causa, ut prius acci-
 piamus impositionem manus Episcopi, & sic eos crede-
 mus illuminari spiritu sancto. Quibus Amalarij
 & Abini testimoniis ea sententia subiecta est,
 cerei illuminationem primum quidem ex ig-
 ne sextæ feriæ, qui consulto ad hanc rem ser-
 uabatur, fieri solitam; deinde vero ad Agnus
 Dei, & litaniam de Christi resurrectione, sa-
 crique chrismatismatis vnctionem dilatam fuisse, ut
 demonstrarent, cum per illum Agnum, qui
 scelera nostra expiat, unumquemque fidei lu-
 men accipere, tum Christi resurrectione in or-
 bem vniuersum Euāgelij faces illatas esse, tum
 etiam baptizatorum pectori vim, & lumen
 sancti Spiritus superfundi.

Cereus ex
 igne sextæ
 feriæ accē-
 debatur, &
 eius illumi-
 natio vsque
 ad Agnus
 Dei differe-
 batur, &
 quare.